

u.remissvar@regeringskansliet.se
marika.kurlberg@regeringskansliet.se

Betänkandet SOU 2020:59 Innovation som drivkraft – från forskning till nytta

Patent- och registreringsverket, PRV, är myndigheten för immaterialrätt. Vi arbetar med att möjliggöra nya idéer i teknikens och utvecklingens framkant för att stärka Sveriges tillväxt och konkurrenskraft. Vi har ett samlat ansvar för immaterialrätt och för att innovationer kontrolleras med hjälp av patent, upphovsrätt, designskydd och varumärkesskydd.

PRV vill öka kunskapen om, och förståelsen för, värdet av immateriella tillgångar. Vi vill få företagare, kreatörer och innovatörer att hantera dem på bästa sätt för att förbättra sin verksamhet, lönsamhet och tillväxt på ett hållbart sätt.

Sammanfattning - PRV:s övergripande ställningstaganden

- PRV anser att det övergripande målet för innovationsstödet ska vara ökat direkt nyttiggörande totalt sett – genomslag på marknad, i offentlig sektor och i idéburen sektor.
- PRV välkomnar att utredaren tydligt lyfter betydelsen av att kunskapen om strategisk hantering av immateriella tillgångar höjs och sprids på lärosätena.
- PRV välkomnar att betänkandet adresserar alla de tre områdena incitament, kunskapshöjning och strategier, samt hur de är beroende av varandra.
- PRV är tveksamma till förslaget att finansieringen av innovationsstödet ska ske via anslaget, dvs på bekostnad av utbildning och forskning.

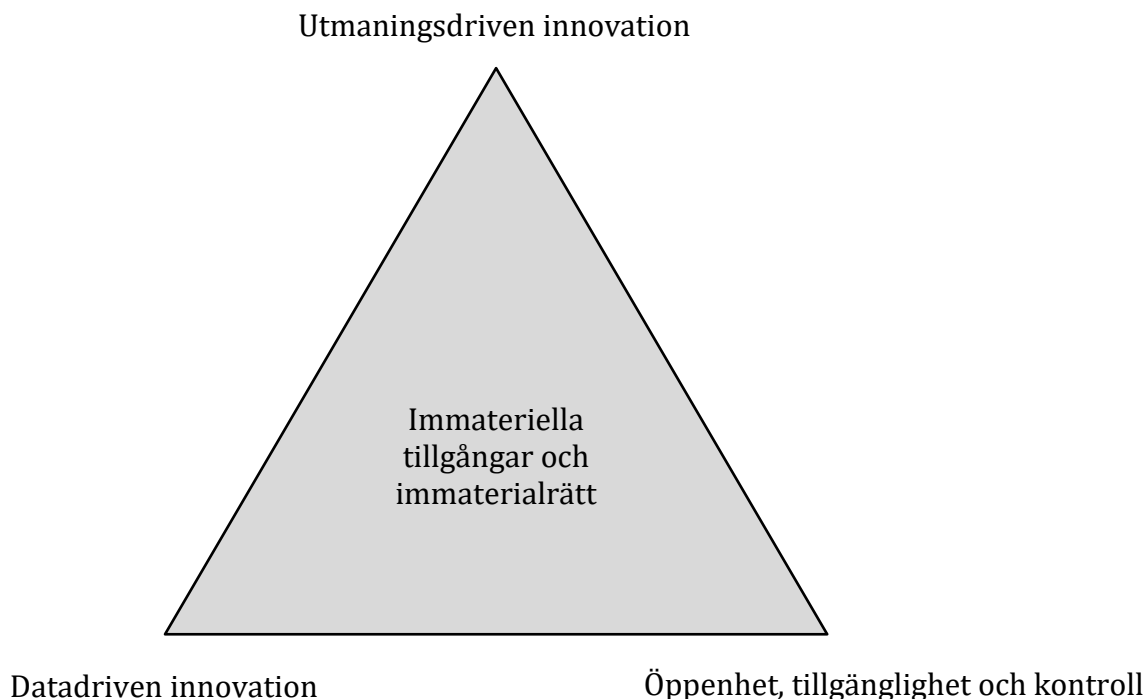
Immateriell innovation

Utmaningsdriven innovation innebär affärsmöjligheter för svenska företagare och forskare – om Sverige blir bättre på att hantera de immateriella tillgångar¹ som skapas.

Datadriven innovation leder till digitala tillgångar (byggda av data och programvara) som ju per definition är immateriella. Principer om cirkulär ekonomi leder också till att andelen immateriella tillgångar stadigt ökar.

Digitala tillgångar är tekniskt lätta att dela med sig eller ta del av. Immaterialrätten blir ett allt viktigare verktyg för att balansera mellan skaparens äganderätt, allmänhetens tillgång till innovation, informationssäkerhet och personlig integritet, med mera.

PRV välkomnar att utredaren tydligt lyfter betydelsen av att kunskapen om strategisk hantering av immateriella tillgångar höjs och sprids på lärosätena.

¹ Immateriella tillgångar (ofta kallade kunskapsstillgångar inom akademien) är till exempel uppfinningar, forskningsmetoder, forskningsrön, forskningsdata, programvara, och know-how. Immaterialrätterna patent, varumärke, designskydd och upphovsrätt, såväl som ett flertal närbesläktade verktyg som företagshemlighet och domännamn används för att strategiskt hantera immateriella tillgångar.

Indirekt och direkt nyttiggörande

Utbildning och forskning vid svenska lärosäten skapar nytta för Sverige. Indirekt, genom att via utbildning förse Sverige med kunnig och kompetent arbetskraft. Direkt, genom att forskningsresultat och nyvunna kunskaper leder till genomslag på marknad eller i samhälle, ofta i samverkan med omgivande näringsliv och offentlig sektor.

Innovationsstödsutredningen vill stärka det direkta nyttiggörandet. Det är viktigt att det inte sker på bekostnad av det indirekta nyttiggörandet.

Därför är PRV tveksamma till förslaget att finansieringen av innovationsstödet ska ske via anslaget, dvs på bekostnad av utbildning och forskning.

PRV välkomnar utredarens ambition att bredda synen på det direkta nyttiggörandet, men ser en risk i att betänkandet trots det har för stort fokus på det kommersiella nyttiggörandet. Det kan leda till att man mäter, utvärderar och ger incitament på ett suboptimalt sätt.

PRV anser att det övergripande målet ska vara ökat direkt nyttiggörande totalt sett – genomslag på marknad, i offentlig sektor och idéburen sektor.

Nyttiggörande och immateriella tillgångar

PRV anser att åtgärder på följande områden behövs för att förbättra det direkta nyttiggörandet från lärosätena:

1. **Incitamentsstrukturen** behöver ändras, från att leda till att forskare begränsar sitt nyttiggörande till publicering i (ofta) låsta tidskrifter till att forskare och andra innovatörer på lärosätet motiveras att även medverka till samverkan med omgivande näringsliv och samhälle för att forskningsresultat ska omsättas på marknaden eller på annat sätt få genomslag i samhället.

Det är viktigt att poängtera att forskaren inte måste vara drivande i det direkta nyttiggörandet, om hen inte vill. Andra aktörer, till exempel studenter med hjälp av lärosätets innovationsstöd, kan driva det direkta nyttiggörandet, medan forskaren istället koncentrerar sig på forskningen och utbildningen, dvs det indirekta nyttiggörandet.

2. Medvetenheten och **kunskapen om strategisk hantering av immateriella tillgångar** (kunskapstillgångar) behöver öka generellt hos alla inblandade i innovationsprocessen – studenter, doktorander, lärare, forskare, forskningsledare, forsknings- och innovationsstödjare på och nära lärosätet, forskningsfinansiärer och samverkansaktörer från näringsliv, offentlig sektor och idéburen sektor.

PRV arbetar också långsiktigt för att utbildning i dessa frågor ska vara obligatorisk på svenska lärosäten, för att främja det indirekta nyttiggörandet som sker utanför akademien.

3. Lärosätena måste på ledningsnivå ha **strategier** för hanteringen av de immateriella tillgångar som skapas på lärosätet.

Dessa tre områden beror av varandra och för att åstadkomma förbättringar behöver man adressera samtliga.

Andra aspekter som bör beaktas

- Utredningen genomförde sitt uppdrag på ett inkluderande sätt, speciellt med tanke på den korta tiden.
- Förslagstexten växlar mellan begreppen immateriella tillgångar och immateriella rättigheter. PRV vill betona att immateriella tillgångar är ett bredare begrepp som inkluderar de immateriella rättigheterna.
- Det finns ett samband mellan registrerade rättigheter och framgång, men det avgörande är att ha en strategi för sina immateriella tillgångar.
- Vissa av förslagen i betänkandet har beröringspunkter med frågor som tas upp i forsknings- och innovationspropositionen (2020/21:60) som aktuella för fortsatt beredning. PRV:s synpunkter i detta yttrande kan därför ses som inspel på aktuella delar av forsknings- och innovationspropositionen.

Avsnitt 6 – Nyttiggörandebegreppets breddande

• PRV välkomnar ansatsen att bredda nyttiggörande-begreppet.• PRV konstaterar att breddningen innebär att fler aktörer inom akademien kommer att behöva kunskaper om hantering av immateriella tillgångar.

Avsnitt 7 – Steg mot mer effektivt nyttiggörande

7.3.6 Högskolorna ska få ökade anslag till nyttiggörande

- PRV tillstyrker ökade anslag till nyttiggörande.
- PRV anser att förbättrat stöd till det direkta nyttiggörandet inte bör ske på bekostnad av det indirekta nyttiggörandet (utbildning och forskning).
- PRV bör bidra med kunskap om immateriella tillgångar i UKÄ:s och Vinnovas arbete att ta fram lämpliga metoder och indikatorer för mätning och utvärdering av nyttiggörandet, för att hantera risken för suboptimal mätning som leder till missriktade incitament.

Avsnitt 8 – Stödfunktioner och lärande

8.1.1 Högskolornas strategier för immateriella rättigheter

- PRV tillstyrker förslaget.
- PRV ser det som en del av sitt kunskaphöjande uppdrag att stötta lärosätets ledning med att ta fram strategier för immateriella tillgångar.

Några lärosäten har redan strategier för hantering av immateriella tillgångar. De som har erfarenhet kan ge hjälp till de som saknar det. Dessutom är det bra om lärosätena har strategier som liknar varandra eftersom det underlättar för företag som samverkar med flera lärosäten.

För näringslivet, särskilt de stora industriföretagen, är det viktigt att kunna förhandla och avtala om immateriella tillgångar i samverkansprojekt med en kunnig motpart som har en tydlig strategi för de immateriella tillgångar som hanteras i projekten. Strategin ska främja det övergripande målet – ökad konkurrenskraft och innovation i Sverige genom nyttiggörande av resultat från lärosätena. Alla parter - forskaren, lärosätet och näringslivsparten – behöver då gynnas av samarbetet. För forskare och lärosäte är ofta målet nyttiggörande och rätt att publicera och fortsätta forska, medan kommersialisering är medlet. För företaget är målet snarare kommersialisering, medan nyttiggörandet i samverkan är medlet. För offentlig och idéburen sektor är målet visserligen inte att göra vinst, men ofta krävs ändå att idén är kommersiellt gångbar för att den ska få genomslag.

En strategi för hantering av immateriella tillgångar behöver även beskriva hur rätten till tillgångarna regleras på lärosätet. Högskolelagen säger att lärosätet ska nyttiggöra sina immateriella

tillgångar, men lärarundantaget innebär samtidigt att den som skapar tillgången äger rätten till den, oavsett om hen är anställd av lärosätet eller ej. Det innebär att lärosätet måste förmå forskare och andra innovatörer på lärosätet att medverka till nyttiggörande av deras resultat. Lärosätet behöver också säkra att lärosätet – och Sverige - kan dra nytta av tillgångar som en person skapar med lärosätets resurser, även efter att personen lämnat lärosätet eller till och med landet.

För att en strategi ska vara användbar behöver samtidigt kunskap om hantering av immateriella tillgångar vara spridd på lärosätet och det måste finnas incitament för samtliga aktörer att agera enligt den. Det är särskilt viktigt att lärosätets ledning har tillräckliga kunskaper på området och PRV ser det som en del av vårt kunskapshöjande uppdrag att stötta ledningarna i arbetet.

8.1.2 PRV ska fortsatt arbeta med kompetenshöjande insatser inom immaterialrätt

- PRV tillstyrker förslaget.
- PRV samarbetar på ledningsnivå såväl som med innovationsstödet för att höja kunskapen på alla nivåer på lärosätena.
- PRV kan fortsätta utvecklas som viktig del av ett kunskapsnav för strategisk hantering av immateriella tillgångar.

PRV har de senaste åren utvecklat kunskapshöjande och nätverkande aktiviteter åt det håll som bland annat beskrivs i Markus Selins (S) motion till Riksdagen 2020/21:2107, Inrättande av ett kunskapscentrum för immaterialrätt:

”Patent- och registreringsverket är ett naturligt nav för ett kunskapscentrum, inte minst i och med det tydliga informationsuppdrag de numera har. ”

PRV:s information och föreläsningar på universitet och högskolor har två huvudsyften.

För det första - Alla studenter i Sverige ska få med sig adekvat och relevant utbildning om strategisk hantering av immateriella tillgångar till sitt framtida arbetsliv. Sådan utbildning blir då en del av det indirekta nyttiggörandet av forskningen på lärosätet.

För det andra – PRV vill stötta såväl ledningen som innovationsstöderna på lärosätet och därigenom medverka till att studenter och forskare får tillräcklig kunskap om immateriella tillgångar och immaterialrätt för att vara framgångsrika i innovation de är del av under sin tid på lärosätet.

PRV samarbetar med ledningen, kursledare, samt innovationskontor och andra funktioner för nyttiggörande och samverkan på lärosätena för att nå studenter och forskare med utbildningen.

PRV samverkar också med innovationsstödet genom engagemang i föreningen SNITTS. PRV nätverkar dessutom med forskare inom immaterialrättsområdet för ömsesidigt kunskapsutbyte och för utveckling av forskningsområdet.

Utöver insatser riktade till specifika lärosäten ökar PRV sitt webbaserade utbildningsutbud.

PRV håller i stort med motionären Markus Selin:

”Ett kunskapscentrum kan också fungera som ett tydligare nav för lärosäten. Det centrum som till exempel sedan flera år finns i Finland består av flera lärosäten. Knutet till centret är landets främsta forskare på immaterialrättsområdet, vilket också innebär större möjligheter för dessa forskare att samverka. En svensk modell skulle kunna koppla samman Patent- och registreringsverkets resurser med de forskare som idag finns på immaterialrättsområdet. På så vis skulle kunskapsutvecklingen på området säkerställas samtidigt som alla aktörer har tillgång till en tydlig ingång för stöd i immaterialrättsfrågor.”

PRV tycker dock att ”kunskapsnav” är ett bättre begrepp än ”kunskapscentrum”. Respektive lärosäte ska själva ansvara för och styra sitt nyttiggörande inklusive strategisk hantering av immateriella tillgångar. Kunskapsnavet ska ses som en resurs där lärosätet kan få stöd i frågorna, en mötesplats för innovationsstödsystemets aktörer och ett forum där immaterialrättsforskare och -experter, inklusive privata ombud och rådgivare, kan utveckla kunskapsområdet.

8.1.3 Arbetsgivarverkets långsiktiga arbete med immaterialrätt

- PRV tillstyrker förslaget.
- PRV stöttar gärna Arbetsgivarverket i uppdraget.

PRV ser det som en självklar del i vårt kunskapshöjande uppdrag att bidra till kunskap om strategisk hantering av immateriella tillgångar i det föreslagna uppdraget. PRV ser behov av kunskapshöjning på såväl arbetsgivar sidan (lärosätesledningarna) som arbetstagarsidan (fackföreningar aktiva i akademien).

8.1.4 Ett utökat stöd för statsstödsrättsliga och immaterialrättsliga frågor

- PRV tillstyrker att lärosätena får tillgång till centralt stöd i statsstödsfrågor.
- PRV:s uppfattning är att Vinnova är den instans som är lämpligast för lärosätena att vända sig till om statstödsfrågor.

PRV är redo att stötta uppbyggnad och utveckling av kompetens om hantering av immateriella tillgångar på lärosätena, oavsett om Finansieringsbolaget realiserar eller ej (se vårt yttrande om förslag 8.1.2).

8.2 Inrättandet av ett nationellt center för entreprenörskap

- PRV tillstyrker en nationell satsning på forskning och utbildning om entreprenörskap.
- PRV anser att den föreslagna satsningen bör bygga vidare på och utveckla redan befintliga kluster och nätverk snarare än att bygga en ny, centraliserad struktur.
- PRV betonar vikten av att strategisk hantering av immateriella tillgångar ges en framträdande plats i en nationell satsning på forskning och utbildning om entreprenörskap.

PRV noterar att detta förslag riktar sig mot det indirekta nyttiggörandet och inte det direkta, som betänkandets flesta andra förslag.

Det finns idag ett antal väletablerade forsknings- och utbildningskluster runt entreprenörskap, bland annat i Göteborg och Stockholm.

PRV ser det som en självklar del i vårt kunskapshöjande uppdrag att bidra till kunskap om strategisk hantering av immateriella tillgångar i den föreslagna satsningen.

8.4 Om kartläggning av hinder och borttagande av dylika för ett ökat nyttiggörande

- PRV tillstyrker förslaget.
- PRV medverkar gärna i de delar som rör immaterialrättsfrågor.

PRV ser att frågetecken rörande immaterialrättigheter, konflikter mellan immaterialrätt och andra lagrum, och allmänt bristande kunskap om hantering av immateriella tillgångar kan utgöra hinder för nyttiggörande. PRV stöttar därför gärna i den föreslagna aktiviteten.

8.5.2 Uppdrag till forskningsråden för ökat nyttiggörande

- PRV tillstyrker förslagen.
- PRV anser att modellerna bör innehålla krav på forskarna att redovisa sin strategi för hantering av immateriella tillgångar samt att forskarens omvärldsanalys ska inkludera immaterialrättsinformation, t.ex. patentinformation.
- PRV föreslår att forskningsråden öronmärker viss del av finansieringen för strategisk hantering av projektets immateriella tillgångar.
- PRV kan stötta genom kunskapshöjning av forskningsråden.

Forskningsråden kan genom att ställa krav på forskarna att redovisa sin strategi för nyttiggörande, inklusive hantering av immateriella tillgångar i projektet, samt krav på omvärldsanalys inkluderande immaterialrättsinformation, ge incitament för forskarna att ta sig an dessa viktiga frågor. Det torde i sin tur leda till ökad kunskap om immateriella tillgångar och även främja utveckling och användande av lärosätets strategi för immateriella tillgångar.

PRV anser att det är viktigt att forskningsråden förmedlar till forskarna att strategisk hantering av immateriella tillgångar är nödvändig för att forskningen ska komma till nytta/få genomslag i samhället, oavsett om man har kommersiella mål eller ej. Ett sätt att förmedla det på är att öronmärka en del av finansieringen för strategisk hantering av projektets immateriella tillgångar.

PRV kan stötta genom kunskapshöjning av forskningsråden om strategisk hantering av immateriella tillgångar samt genom stöttning i de föreslagna aktiviteterna.

Beredning, föredragning och beslut

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören Peter Strömbäck efter föredragning av Christin Wendel, strategisk samordnare. Vid ärendets slutliga beredning har även Anna Lundqvist, (strategisk samordnare), Charlott Galant, (strategisk samordnare), Magnus Ahlgren (chefsjurist), och Martin Lidén, (senior rådgivare) deltagit.

Peter Strömbäck

Christin Wendel